VAS MEGYEI MÚZEUMOK KATALÓGUSAI 83.
KATALOGE DER MUSEEN DES KOMITATS VAS 83.

HU – ISSN 0133 – 4204

Sorozatszerkesztő: B. Villányi Éva
A katalógust írta és szerkesztette: Dr. Szigetváry Ferenc
Katalógusterv: Kontra Zsuzsa
Fotó: Dombrádi István, Milos József, Reczetár János, Székely Anikó, Dr. Szigetváry Ferenc
Fordította: Dr. Kurt Ryslavy

Redaktion: Éva B. Villányi
Organisation der Ausstellung und Redaktion des Katalogs: Dr. Ferenc Szigetváry
Katalogentwurf: Zsuzsa Kontra
Foto: István Dombrádi, József Milos, János Reczetár, Anikó Székely, Dr. Ferenc Szigetváry
Übersetzt von Dr. pharm. K. Ryslavy

Épületrekonstrukciós terv: Sándyné Wolff Katalin Ybl-díjas
Kivitelező: OMF Szombathelyi Építésvezetősége
Falképrestaurátorok: Felhősi István – Král Éva
Bútorrestaurátorok: Bencze Sándor – Dombrádi István
Forgatókönyv: Dr. Szigetváry Ferenc
Belsőépítész: Csajághy Rezső
Kiállítás-kivitelező: KMI kiállításrendező csoport
Hámory László irányításával

Rekonstruktionsplan des Gebäudes: Frau Sándy, Katalin Wolff
Bauarbeiten: OMF Bauleitung Szombathely
Secco deckengemälde restaurinung: I. Felhősi – É. Král
Restaurierung der Offizin-Einrichtung; S. Bencze, I. Dombrádi
Drehbuch: Dr. F. Szigetváry
Plan für Innenarchitektur der Ausstellungen: R. Csajághy
Arrangierung: KMI Dekorationsgruppe, Leiter: L. Hámory

A Kőszeg múzeum szeretettel emlékezve
98. VII. 28.

PATIKAMÚZEUM • KŐSZEG

A MÚZEUM ÉPÜLETE (1. kép)

Az 1980. októberében megnyílt Kőszegi Patikamúzeum a jezsuiták európahírű officinaberendezésének 1778 és 1910 között otthont adó épületében található Kőszegen, a Jurisics tér 11. sz. házban. Itt működött ebben az időszakban a polgári kézbe került jezsuita patika. Az épület késő középkori eredetű, földszintes polgárház volt 1777-ben, amikor a patika beköltöztetésekor patikaházzá alakították át. Ekkor építették a házra az utcafronton az emeletet utánzó falat, hogy nagyobb legyen a gyógynövényszárító padlástér. Az öt, zsaluval ellátott ablaknyílás a szárításhoz szükséges légáram szabályozására szolgált. A ház jobb oldalán levő reichnit (szűk sikátor), a múzeum mai bejárati folyosóját is ekkor veszik hozzá az épülethez kéziraktár céljára. Az épület kapuszínjéből alakították ki az officinát. A magas bútorok miatt meg kellett emelni itt a boltozatot. Ekkor készült a szekkói falkép, amely a felújítási munkák folyamán került elő.

A ház udvari szárnyának végébe építik a laboratóriumot, amelyből a pincébe lehetett lejutni.

A rekonstrukció során (1977–1979 között) a XVIII. század végi állapotnak megfelelően állították helyre az épületet, a falkutatás, illetve az azt igazoló, 1895-ben készült, a Jurisics teret ábrázoló fénykép alapján. (2. kép)

A MÚZEUM CÉLJA

A Kőszegi Patikamúzeum a Vas megyei Múzeumok Igazgatóságának önálló szakmúzeuma, amely a megye XVII–XIX. századi polgári és szerzetesi patikáinak emlékeiből mutat be válogatást az „Arany Egyszarvú" patikaházban.

Az intézmény második részlege az új kőszegi gyógyszertár elkészülte után kerül majd a Rákóczi u. 3. sz. épületében kialakításra, amelyben 1667 óta egyfolytában működött a „Fekete Szerecseny" patika. Ebbe az objektumba tervezzük az emeletre a gyógyszerészeti és orvostörténeti könyvtárunkat, a földszinti helyiségekbe a fennmaradt XVII. századi patikabútort, a laboratórium rekonstrukciót, illetve a munkaeszközök fejlődését bemutató kiállítást. A pincébe, a korabeli gyógyszeres pince, az aquarium rekontstrukciója kerül.

DAS GEBÄUDE DES MUSEUMS (1. Bild)

Das im Oktober 1980 eröffnete Apothekenmuseum von Kőszeg (Güns) befindet sich am Jurisics tér (Jurisics Platz) No. 11 und zwar in dem Haus, in dem die in ganz Europa bekannte Offizineinrichtung der Jesuiten zwischen 1778 und 1910 beheimatet war. Hier war nämlich die inzwischen in bürgerliche Hände gelangte ehemalige Jesuiten-Apotheke.

Das Gebäude war ein aus dem späten Mittelalter stammendes, ebenerdiges Bürgerhaus, als es 1777 anlässlich des Einzugs der Apotheke in ein Apothekengebäude umgewandelt wurde.

Damals wurde an der Strassenfront eine ein Stockwerk imitierende Wand gebaut, damit der Platz für das Trocknen der Heilpflanzen grösser wurde. Die mit fünf Jalousien versehenen Fensteröffnungen dienten dem für das Trocknen der Pflanzen notwendigen Luftstrom.

Zur selben Zeit wurde auch ein an der rechten Seite des Hauses gewesenes enges Gässchen in das Gebäude als Handlager einbezogen – heute bildet dieser Teil den Eingangsflur.

Aus der Torlaube des Hauses wurde die Offizin gestaltet; wegen der Höhe der Möbel musste man das Gewölbe erhöhen, weiters wurde das Sekko-Deckengemälde angebracht, welches im Zuge der Rekonstruktionsarbeiten entdeckt wurde.

Am Ende des Hoftrakts des Gebäudes fand das Laboratorium Platz, von welchem aus man in den Keller gelangen konnte.

Das Gebäude wurde im Zuge der Rekonstruktion (1977–1979) in den dem Ende des 18. Jahrhunderts entsprechenden Zustand versetzt.

Die Wandgestaltung wurde auf Grund einer im Jahre 1895 angefertigten Photographie des Jurisics-Platzes ausgeführt. (2. Bild)

DAS ZIEL DES MUSEUMS

Unser Museum ist ein selbständiges Fachmuseum der Direktion der Museen des Komitates Vas (Eisenburg), welches vorerst eine Auswahl aus den Erinnerungsstücken der bürgerlichen und ordensapotheken des Komitats vom 17. bis 20. Jahrhundert zeigt. Das Museum ist untergebracht in dem oben beschriebenen Gebäude, das 1777 die ehemalige Jesuitenapotheke aufnahm, die unter

Említett lehetőségeink, a rendelkezésre álló gazdag tárgyi és írott forrásanyag tette lehetővé a több mint 10 000 kötetes történeti könyvtárunk anyagával, hogy Kőszegen foglalkozhassunk a gyógyszerészet történetének kutatásával. A Kelcz-Adelffy utcai – az „Arany Egyszarvú" patikaházhoz szervesen kapcsolódó kutatóházban rendelkezésre álljunk a gyógyszerészet, illetve az orvos- és egészségügy történetét kutatóknak is. Így Kőszeg nemcsak muzeális látnivalókkal lesz gazdagabb, hanem a Patikamúzeum egyben a hazai gyógyszerészet- és egészségügytörténet egyik korszerű szemléletű kutatóbázisa lehet.

A GYÓGYNÖVÉNYSZÁRÍTÓ (3. kép)

A XVIII. század gyógyszerkincsét nagyrészt a növényvilág szolgáltatta. Ebből az egzotikumokat a már működő nemzetközi nagykereskedelemből szerezték be, a hazai körülmények közt termőket maguk gyűjtötték, vagy gyűjtették be a patikák. Tapasztalatból tudták, melyik gyógynövény melyik részében – abból is mely időszakban – van a legtöbb hatóanyag. Ez szabályozta a begyűjtés idejét, így kora tavasztól késő őszig bőven adott munkát a gyógynövényekkel való foglalatosság. A szárítópadláson történt a begyűjtött növény válogatása, tisztítása, aprítása, rostálása-szitálása, szárítása és tárolása.

A megfelelően tartósított, gyógyítás céljára már felhasználható növényrész neve szaknyelven: drog. Innét a szárítópadlás drogpadlás elnevezése.

A drogpadláson ma magyarázó szöveget és régi metszeteket találunk. A padlástér első részében a gyógynövények feldolgozásánál használt eszközöket, bútorokat interieur-szerűen helyeztük el. A másik padlásrészben – tablón – régi „füveskönyvek" illusztrációi, (4. kép) préselt növények, illetve drogok láthatók, amelyek kivétel nélkül a XVIII. században voltak használatosak. Itt található a szárítópolcozat bemutatását célzó – rekonstruált, polcos, ládafiás állványzat, illetve a tárolásra használt fahordó, zsák, dobozok.

A BOTANIKUS KERT (5. kép)

A második látnivaló az épület udvara. Itt a rendelkezésre álló csekély területen – barokkos vonalvezetésű – négy ágyásban a XVIII. századi gyógynövényekből élőben mutatunk be kb. 100–120 félét. Legtöbbjük ma is gyógynövény; némelyiküket fűszerként

dem Namen „Zum goldenen Einhorn" weiter geführt wurde.

Nach Fertigstellung der neuen Stadtapotheke ist eine Fortsetzung der Museums- und Bibliothekräumlichkeiten im Hause Rákóczi utca (Rákóczi-Strasse) No. 3 geplant, in dem seit 1667 ununterbrochen die Apotheke „Zum schwarzen Mohren" untergebracht war.

Dieses Objekt soll im Stocktrakt unsere apotheken- und medizingeschichtliche Bibliothek beherbergen und in den ebenerdigen Räumlichkeiten die erhalten gebliebene Apothekeneinrichtung aus dem 17. Jahrhundert, die Rekonstruktion eines Labors, bzw. eine Ausstellung, welche die Entwicklung der Apothekenarbeitsgeräte zeigt; im Keller, dem ehemaligen Apothekenkeller die Rekonstruktion eines Apothekenwasserkellers.

Die erwähnten Möglichkeiten, das zur Verfügung stehende reiche Material an Gegenständen und Schriften, ein über 10 000 Nummern umfassende historische Buchsammlung sind vorhanden. In dem Forschungshaus in der Kelcz-Adelffy utca (Kelcz-Adelffy-Strasse), das dem Apothekenhaus „Zum goldenen Einhorn" organisch angeschlossen ist, können Pharmaziegeschichte, weiters medizinische- und sanitätshistorische Forschung gearbeitet werden.

So wird Kőszeg nicht nur reicher an einer musealen Sehenswürdigkeit, es kann das Pharmaziemuseum auch eine modern gestaltete Forschungsbasis der heimischen Pharmazie- und Sanitätsgeschichte werden.

DER DROGENTROCKNUNGSRAUM (3. Bild)

Am Drogenboden finden wir erklärende Texte und alte Stiche. Im ersten Teil des Bodenraumes plazierten wir interieur-gerecht die zur Aufarbeitung der Drogen nötigen Geräte, Möbel.

Im zweiten Bodenraum – als Übersicht – alte Kräuterbücherillustrationen (4. Bild); gepresste Pflanzen, bzw. Drogen sind zu sehen, welche ohne Ausnahme im 18. Jahrhundert gebräuchlich waren.

Hier finden wir, um die Regale des Trokkenraumes zu zeigen, ein rekonstruiertes Schubladengestell, bzw. zur Aufbewahrung Holzfass, Sack und Schachteln.

használják. A növények mellett táblákon olvasható latin és magyar nevük.

A kertből, a diófa alól érdemes egy pillantást vetni az – eddig szokatlan – látványra: a tetők, tornyok és az épület udvari frontjának harmonikus együttesére. Említést érdemel a falmélyedésbe épített kút, amely a régi kőszegi szőlősgazda szokásnak tett eleget, vizét a pincéből és az udvarról is meríthették. A kút feletti nyílásban helyeztük el a Tordán talált római eredetű relief másolatát, Aesculapot, Hygeiát és a rekonvaleszcenciát szimbolizáló Telesphorust ábrázoló domborművet. (Dr. Pelle Pál gyógyszerész munkája.)

A NY-DUNÁNTÚLI PATIKÁK MÚLTJÁBÓL

I. terem (6. kép)

Belépve a terembe a századforduló patikájának utcai képét idézi a bal oldali fal: a két antik gyógyító istenség, Aesculap és Hygeia domborműve közt a körmendi patika fluorsavval mesterien maratott ajtóüvegei, az elmaradhatatlan éjjeli szolgálati csengővel. A terem falát a továbbiakban tablók fedik, a legelsőn a megye legrégibb patikáinak dokumentumait láthatjuk. A tabló melletti falmélyedésben Aesculap szobor áll, felette a múzeum mottója, Markusovszky-idézet:

„A múltnak tudása világot vet a jelenre
és sejteti velünk a jövőt, mert valamint
a múlt meghozza a jelent, éppen úgy
kebelében hordja a jelen a jövőt."

A következő tablón a megye úgynevezett Porta Aurea-s térképén (1775) jeleztük a különböző tulajdonviszonyban felállított patikák alapítási idejét 1918-ig.

A harmadik tabló a jezsuita korszak emlékeit mutajta be: a patika 1743. évi alapítási kérelmétől a rend feloszlatásakor, 1773-ban felvett leltárig.

Folytatólagosan az immár polgári kézben működő jezsuita patika további sorsával ismerkedhetünk meg: 1775-ös számla, melyen először jelentkezik a patika neve: „Arany Egyszarvú"; a tulajdonosok váltakozó sora, egészen az 1910. évi eladásig. A zárótabló a „ház történetéről" tudósít.

2. terem (7. kép)

A kiállított anyag a gyógyszerkészítő esz-

DER BOTANISCHE GARTEN (5. Bild)

Eine weitere Sehenswürdigkeit ist der Hof des Gebäudes, Hier zeigen wir auf dem zur Verfügung stehenden geringen Platz – in barocker Linienführung – in vier Beeten ca 100–120 Beispiele lebender Pflanzen aus dem Arzneipflanzenschatz des 18. Jahrhunderts.

Vom Nussbaum im Garten aus ist es lohnend, einen Blick auf eine nicht alltägliche Aussicht zu tun: die Dächer, die Türme und die Hoffront des Gebäudes, ihr harmonisches Ensemble.

Erwähnung verdient noch der in eine Wandvertiefung eingebaute Brunnen, von welchem man im Hof Wasser entnehmen konnte, aber auch vom Keller aus. – In die darüber befindliche Öffnung plazierten wir eine Kopie eines in Torda gefundenen römischen Reliefs, Aesculap, Hygeia und den die Rekonvaleszenz symbolisierenden Telesphoros darstellend.

AUS DER VERGANGENHEIT DER APOTHEKEN WESTUNGARNS

1. Raum

Wenn wir in den Raum treten (6. Bild) ,sehen wir an der linken Wand die Strassenansicht einer Apotheke um die Jahrhundertwende: zwischen den Reliefs der beiden antiken Heilgottheiten Aesculap und Hygeia die mit Flussäure meisterlich geätzten Türgläser der Apotheke in Körmend, die unvermeidliche Nachtglocke.

Den übrigen Teil der Wände des Raumes bedecken Tableaus – zuerst sehen wir Dokumente der ältesten Apotheken des Komitats.

Daneben steht ein Aesculap-Standbild und darüber das Motto des Museums, ein Markusovszky-Zitat.

Am folgenden Tableau markieren wir auf der sogenannten Porta-Aurea-Landkarte des Komitates Vas (Eisenburg) (1775) die Gründungszeiten der unter verschiedentlichen Besitzverhältnissen errichteten Apotheken bis 1918.

Das dritte Tableau zeigt die Erinnerungen an das Zeitalter der Jesuitenapotheke: vom Ansuchen zur Gründung der Apotheke im Jahre 1743 bis zum Inventar, aufgenommen nach der Auflösung des Ordens im Jahre 1773.

közöket mutatja be fejlődésükben, továbbá a régi gyógyszeranyagokból ad válogatást, nyomonkíséri a patikaedények formaalakulását a XVII–XX. században, végül a gyógyszerkiszolgáltatás során használt eszközöket és anyagokat tanulmányozhatjuk. Részletesebben: balról az első három tárlóban az aprítás-porítás, kenőcskészítés, a főzet-forrázat edényei és hőforrásai; a tinktúrakészítéshez használt prés, perkolátor, szűrőkancsó; olvasztó, ülepítő készségek; a pilula-, kúp- és tablettakészítés eszközei vannak.

A negyedik tárló a súly- és térfogatmérés eszközeit tartalmazza: régi patikamérlegek, orvosi és kereskedelmi font súlyok, menzúrák ónból, porcelánból, üvegből. Érdekes alakú, a gyógyszerek vizsgálatához használt üvegeszközöket láthatunk a következő vitrinben vegyszerek, kémlőpapírok, továbbá a gyógynövényrészek azonosítására szolgáló mikroszkóp és kellékei társaságában.

A két ablak közt az európahírű gyógyszeranalitikus-professzor Winkler Lajos gyógyszerészi diplomáját helyeztük el; alatta néhány, a korábban Magyarországon is hivatalos osztrák, illetve az 1872-től érvényes Első Magyar Gyógyszerkönyv van.

A következő három tárló főképp a XVIII. századi gyógyszerkincsből mutat be néhány válogatást, ásványi, növényi és állati eredetük szerint csoportosítva. A harmadik egységben már helyet kap a XIX. században megjelenő gyógyszergyártó ipar néhány terméke, régi gyógyszeralapanyagok és különös formájú ampullák jelzik a gyógyszerészetben bekövetkezett változást.

Vas megye régi patikáiból gyűjtöttük össze a következő tárlók anyagát, amely a patikaedények forma alakulását mutatja be történeti hűséggel a XVII. század végétől 1910-ig. (8. kép)

Az elsőben folyadék-, a másodikban szilárd anyagokat tároló szélesszájú üvegek; extraktumok, kenőcsök eltartására alkalmas kerámiaedények a habán majolikától az altwien-porcelánokon át egészen a Zsolnay-gyár edényeiig. Ásványi eredetű anyagokat és növényi porokat tároltak a bemutatott fatégelyekben a régi patikák polcain. (9. kép)

Az utolsó tárló a gyógyszerek kiszolgáltatásához használt kellékeket: üvegeket, tégelyeket, tubusokat, papír-, ostya-, zselatinkapszulákat, dobozokat tartalmazza, néhány a csomagoláshoz nélkülözhetetlen eszközzel.

Az asztalitárlóban a megye régi patikáinak

Weiterschreitend können wir uns über das Schicksal der nunmehr in bürgerlichen Händen arbeitenden ehemaligen Jesuitenapotheke informieren: eine Rechnung aus dem Jahre 1775, auf welcher das erste Mal der Name „Goldenes Einhorn" auftaucht, die wechselnde Reihe der Inhaber bis zum Verkauf im Jahre 1910.

Das daneben befindliche Tableau erzählt von der Geschichte des Gebäudes.

2. Raum (7., 8., 9. Bild)

Das ausgestellte Material zeigt eine Übersicht über die Entwicklung der Geräte zur Arzneiherstellung, weiters eine Auswahl der Arzneistoffe; dann den Verlauf der Formgestaltung der Apothekengefässe vom 17. bis 20. Jahrhundert und schliesslich können wir die zur Expedierung der Medikamente verwendeten Mittel und Stoffe studieren.

DIE OFFIZIN

Die herrliche Apothekeneinrichtung verfertigten zwischen 1735 und 1744 die Kőszeger Jesuiten, Tischler- und Schnitzerbrüder. An der Anfertigung der Einrichtung könnten die in jener Zeit sich hier aufhaltenden J. Huntersinger (ab 1735), V. Kuneldt (1741), J. Steidner (zwischen 1742 und 1744), J. Codelli (1744) mitgewirkt haben; nicht ausgeschlossen ist, dass man auch ortsansässige Tischler beschäftigte.

Die Apotheke war in der Jesuitenzeit im neben der St. Jacob-Kirche befindlichen Ordenshaus (10. Bild) – in der vom heutigen Hauseingang unmittelbar links befindlichen Örtlichkeit.

Die Anordnung der Einrichtung wich von der heutigen ab. Dies gelang festzustellen bei der Restaurierung, als man das ursprüngliche Alphabet der Ladenaufschriften entdeckte, weiters bezeugt es die an den Möbeln sichtbaren Beschneidungen. Sie war auch wegen der unterschiedlichen Gestalt der beiden Räumlichkeiten notwendig. (11. und 12. Bild)

Nach der einstimmigen Meinung von Kunsthistorikern, die sich mit der Offizineinrichtung befasst haben, ist es wahrscheinlich, dass nach Musterblättern gearbeitet wurde, die vom Ordenszentrum aus Rom kamen. Nach diesen Blättern könnten auch die Bibliotheken der Ordenshäuser in Graz und

pecsétjeit gyűjtöttük egybe viaszlenyomataikkal, továbbá a későbbi korok fém- és gumibélyegzőit. Felettük színpompás, régi patikai szignatúrákat helyeztünk el tablón, érdekessége a nem is olyan régen még gyógyszerként használt tokaji bor és konyak címkék.

AZ OFFICINA

A második kiállító terem után következik a múzeum fénypontja, az officina.

A pompás bútorzatot a kőszegi jezsuita asztalos és faragó fráterek 1735 és 1744 között készítették. A bútor készítésében az ezen idő alatt Kőszegen tartózkodó Huntersinger J. (1735-től), Kuneldt V. (1741-ben), Steidner J. (1742–44 között), Codelli J. (1744-ben) működhettek közre, de nem kizárt, hogy helyi asztalosokat is foglalkoztattak. A patika a jezsuita-időben a Szt. Jakab-templom mellett álló rendházban volt, (10. kép) a mai kapubejárattól közvetlenül balra eső helyiségben. Elrendezése eltért a maitól, ezt a restaurálás során az eredeti fiókfeliratok ABC-sorrendjéből, a bútor látható csonkításából, a két helyiség eltérő méretéből sikerült megállapítani, illetve rekonstruálni az eredeti elrendezést. (11–12. kép) Az officinabútorzattal eddig foglalkozó művészettörténészek egybehangzó feltételezése szerint a rend valószínű, hogy a római központtól kapott mintalapokat. Ezek alapján készülhetett a grazi és nagyszombati jezsuita rendház könyvtára is. A kőszegi bútorzat ezekhez mutat hasonlóságot. Szükségszerű, hogy a bútorzat készítéséhez részletes terveknek kellett rendelkezésre állniuk, hisz alkotóik nem egyszerre, egyidőben dolgoztak rajta. Annyit megállapíthatunk azonban a bútoregyüttesről, hogy az olaszos, lendületes vonalvezetés és faragások szerencsésen keveredtek a mértéktartóbb osztrák felfogással. Így lett a berendezés kiváló reprezentánsa a jezsuita-barokknak is nevezett magyarországi bútorművességnek.

Ezért érthető, hogy a belépő első benyomása templomi, amelyet csak a polcokon sorakozó patikaedények katonás sorai törnek meg. A bútorzat készítői jobbára a barokk templomok berendezésein gyakorolták ügyességüket, a díszítmények, faragások mása fellelhető a kor templomaiban. Még a szentek szobrai helyett is faragtak figurális díszt, a két szerecsenfigurát.

Az officinabútorzat a rendelkezésre álló

Tyrnau (Nagyszombat – Trnava) gearbeitet sein, denen unsere Offizineinrichtung ähnlich ist.

Notwendigerweise mussten zur Anfertigung der Möbel detaillierte Pläne zur Verfügung stehen, da die Hersteller nicht gleichzeitig daran arbeiteten. Soviel ist jedenfalls an dem Ensemble festzustellen, dass sich dabei schwungvolle italienische Linienführung und Schnitzerei glücklich mischt mit der masshaltenderen österreichischen Auffassung. So wurde die Einrichtung zu einem ausgezeichneten Repräsentanten der zeitgenössischen Möbelkunst. Es ist verständlich, dass der erste Eindruck des Eintretenden ein kirchlicher ist, welchen nur die auf den Regalen aufgereihten Apothekengefässe in soldatischer Linie brechen. Die Hersteller übten ihre Geschicklichkeit grösstenteils an den barokken Kircheneinrichtungen – die Ebenbilder der Verzierungen und Schnitzereien sind in den Kirchen der Zeit zu finden. – An Stelle der Heiligenfiguren wurden sogar die beiden Mohrenfiguren geschnitzt.

Die Offizineinrichtung deckt vollkommen die zur Verfügung stehende Maueroberfläche mit – heute – vier Türöffnungen in der Achse der zwei Halbierungslinien des Grundrisses.

Die Einrichtung steht auf Füssen, sie ist geschmückt mit sich in senkrechter Linie ausbuchtenden Schnitzereien und beginnt vom Boden mit einer Reihe von Kasten, die einen Deckel zum Öffnen haben. Die Kistenreihe diente als Sitzgelegenheit für die auf die Medikamente Wartenden.

Darauf ist ein gebauchtes Ladenregal, das drei übereinander befindliche Ladenreihen beinhaltet. Das Stirnblatt der Laden hat einen geschnitzten Rahmen, darinnen auf einem imitierten Band die Arzneiaufschriften – mit roten Initialen und schwarzen Antiquabuchstaben. Auf jeder Lade ein kupferner, ursprünglich feuervergoldeter Zugknopf. Das Ladenregal beschliesst ein Gesims.

Darüber geht rundherum eine Doppelreihe von kleineren Laden. Über diesen kleinen Laden offene Regale mit 7, bzw. 8 Brettern.

Die Bedeckung der Einrichtung bildet ein barockes, stark gegliedertes Gesimswerk mit geschwungenen Bögen.

In den vier Ecken der Einrichtung, wo die Korpusse zusammentreffen, ist je ein walzenförmiger Glaseckkasten, bedeckt von einem

falfelületeket teljesen beborítja, az alaprajz két felezővonalának tengelyében, ma négy ajtónyílással. (Az utca felől, a korábbi bejárat helyét – a bútor védelmét szolgáló klimatizálás miatt – le kellett zárni a szekurit üveggel.) Az ezzel szemben levő, korábban a laboratóriumba vezető ajtó két oldalán állanak a fejük felett tálcát tartó szerecsenfigurák. A keresztgerely két végén szintén egy-egy, a bútorhoz simuló ajtókeret illeszkedik a berendezéshez, felettük díszes, faragott keretben festmények.

A bútorzat lábakon álló, függőleges irányban domborodó előlapú, faragásokkal díszített, felnyitható fedelű ládasorral indul a padozattól. A ládasor szolgált ülőhelyként a gyógyszerre várakozóknak. Ezen síkban hasasodó, három egymás fölötti nagyfióksor található. A fiókok homloklapja faragott keretű, benne fehér, szalagot utánzó alapon a gyógyszerfeliratok, piros iniciálékkal és fekete antiqua betűkkel.

Minden fiókon rézből készült, eredetileg tűzaranyozott húzógomb volt. A nagyfiókosorokat párkány zárja. Felette egymás felett 2 kisfióksor van körben, amelyeken áll a nyitott polcos állványzat 7, illetve 8 polccal. Az állványzatot barokkos, erősen tagolt, hullámzó ívű párkányzat fedi. Az egyes falsíkok előtti korpuszokat a találkozások helyén, a sarkokban hengeres testű, üvegajtós sarokszekrények kötik össze, tetejüket omló drapériát utánzó faragott ornamensekkel díszített sisak zárja. (13. kép)

A korpuszok szélét függőlegesen lizénák szegik, amelyeken gazdagon faragott voluták és finom, lüszterezett levélfüzér ornamentikák vannak. Szarkofág alakú, az állatmancsot utánzó lábakon álló munkaasztal, a tára. A fiókok közti mezők, az oldalak – a bútorzat egyéb részein nem látott – faragásokkal díszítettek.

A tárán levő két táramérleg későbbi (XIX. sz. első harmada.)
Fiókos szekrényén faoszlop tartja a mérleget, az oszlop tetején korinthosi oszlopfőn angyalszobrocskák vannak. Az egyik szalagot tart a kezében, amelyre az 1671-es évszámot festették. (Korábban erről datálták a bútorzatot tévesen XVII. századinak, nem tudva, hogy az ilyen típusú táramérlegek a XIX. század elején váltak általánossá.) Eredetileg a táraasztalon díszes keret (gitter) állhatott, ami általános volt a XVIII. századi patikákban. Erre voltak felfüggesztve a mérlegek, ez

weiche Draperie nachahmenden, mit Ornamenten geschnitzten Helm. (13. Bild)

Die Seiten der Korpusse säumen senkrechte Lisenen, auf welchen reich geschnitzte Voluten und feine Blattkranzornamente sind.

Der Arbeitstisch ist in der Gestalt eines Sarkophags mit Tierpranken imitierenden Füssen. Die Felder zwischen den Laden der Tara und die Seiten wurden mit Schnitzereien geschmückt, die an den anderen Teilen der Einrichtung nicht vorkommen.

Die auf der Tara stehenden beiden Tarawaagen stammen aus dem ersten Drittel des 19. Jahrhunderts. Eine Holzsäule auf einem Ladenkästchen hält die Waage; ein korintisches Säulenkapitell, auf welchem eine Engel-Statuette ist, beschliesst die Säule. Die eine Statuette hält ein Band in der Hand, auf welches die Jahreszahl 1671 gemalt ist. Früher datierte man die Einrichtung darnach irrtümlich als dem 17. Jahrhundert zugehörig, da man noch nicht wusste, dass zu Beginn des 19. Jahrhunderts Tarawaagen dieses Typus' ziemlich allgemein wurden.

Ursprünglich könnte am Taratisch ein geschmücktes Gitter gestanden sein, wie es im 18. Jahrhundert häufig war. Darauf waren aufgehängt Waagen, zur Arzneiabgabe nötige Stanizel, Spagat, kleinere Geräte. An den beiden Seiten und auf der Fläche des Arbeitstisches ist auch heute noch die Verstärkung dafür sichtbar.

Die Einrichtung ist im wesentlichen aus Eichenholz, nur Schnitzereien, Gestelle, Furnierungen aus Nussholz; vergoldetes Schnitzwerk aus Lindenholz.

Die Bilder erhielten die Jesuiten von einem Maler namens Ettl, von dem die Jesuitenhausgeschichte nur den Namen erwähnt. Es handelt sich um zwei Bilder, ein Madonnenbild mit dem Jesuskind und einem Engelchen und einem Kosmas- und Damian-Bild, die beiden Patrone der Ärzte und Apotheker darstellend.

Die Herkunft des zweiten Bildes ist schon geklärt: Ettl nahm die beiden Gestalten von einem Stich aus der Jugendzeit des grossen österreichischen Barockmalers Paul Troger, der die beiden Heiligen in einem Lazaret bei der Behandlung von Kranken darstellt. Ettl bringt die Szene mit Ausnahme der beiden Gestalten im Spiegelbild und erfüllt den durch das Oval des Rahmens gegebenen Platz gut. (14. Bild)

Ein drittes Schmuckelement der Offizin ist

tartotta a gyógyszerkiadáshoz szükséges tölcsérzacskót, zsineget, apróbb eszközöket. Felerősítésének helye a munkaasztal két oldalán és lapján ma is látható.

A bútor anyaga tölgyfa, a faragások, polcélek, furnírozás diófából, a lüszterezett, illetve az aranyozott faragványok hársfából készültek.

A képeket a jezsuiták egy Ettl nevű festőtől kapták, akiről nevénél többet nem jegyzett fel a jezsuita háztörténet.

Az egyik egy Madonna-kép a gyermek Jézussal, egy angyalka társaságában, a másik az orvosok és gyógyszerészek patrónusait, Kozmát és Damjánt ábrázolja. A Kozma- és Damján-kép eredetét már tisztáztuk; Ettl az osztrákok nagy barokk festőjének, Paul Trogernek egy fiatalkori metszetéből vette a két szent alakját, akiket Troger lazarétumban ábrázolt, elesett betegek ápolása közben.
Ettl a két alakot kivéve, tükörképben komponálta össze, jól kitöltve az oválkeret adta teret. (14. kép)

Harmadik díszítőelem az officinában a bejárattal szemközti fal burkolatán, az ajtónyílás fölé elhelyezett óra. Az óra felett és mellett pálmafát idéző aranyozott-lüszterezett faragott díszítmények vannak. Az óra feletti teret, amely a jezsuita időben nyitott polcozat volt, az 1842. évi patikanév változás óta tölti ki a „Magyar Király"-kép. A patikát ekkor megvásároló Reithammer változtatta meg a korábbi „Arany Egyszarvú" nevet – valószínű a nemzeti reformtörekvések hatására – „Magyar Király"-ra. A képet „cégérként" helyezhette oda, amelynek festője ismeretlen. A mű lényegesen gyengébb kvalitású, mint Ettl képei.

A berendezéshez tartozott eredetileg is a két mozsártartó oszlop a szépmívű bronzmozsarakkal, a Kozma- és Domján-képes ajtó két oldalán. A polcokon látható patikaedények közül a zöld fatégelyek a legjelentősebbek. Ezek a jezsuiták termékei, restaurálásuk az eredeti formában történt. Nagyon érdekesek a XVIII. század elejei gyógyszernevek: csuka állkapocs-csont, rákszem, rókatüdő stb. A fatégelyek feliratai a bennük levő gyógyszerekkel együtt elavultak az idők folyamán, ezért átfestették őket. Az empire kor ízlésének megfelelően ekkor kenték át a zöld színt is feketére. Néhány darabot meghagytunk a fekete átfestés korszakából. (15–16. kép)

A nagyméretű és kisebb folyadék, illetve

die gegenüber der Eingangstüre im Möbel über einer Türöffnung angebrachte Uhr. Sie ist umgeben von einem Palmen imitierenden Schnitzwerk, das vergoldet, lüsterisiert ist.

Der Platz in der Stellage über der Uhr, der zur Zeit der Jesuiten offen war, wird seit der Umbenennung der Apotheke im Jahre 1842 von einem Bild eines ungarischen Königs ausgefüllt. Der damalige Käufer der Apotheke, Reithammer, änderte den Apothekennamen von „Goldenes Einhorn" in „Ungarischer König", wahrscheinlich in Übereinstimmung mit den nationalen Reformbestrebungen der Zeit. Das Bild wurde als Schild hingehängt, sein Maler ist unbekannt. Die Qualität des Bildes ist wesentlich geringer, als die der beiden Bilder von Ettl.

Zur Einrichtung gehörten auch immer die beiden Säulchen mit den schönen Bronzemörsern, links und rechts von der Türe über welcher das Kosmas- und Damian-Bild ist.

Von den auf den Gestellen sichtbaren Apothekengefässen sind die grünen Holzbüchsen am bedeutendsten. Sie sind Erzeugnisse der Jesuiten und wurden auf die ursprüngliche Form hin restauriert. (15. Bild)

Sehr interessant sind die Arzneinamen des 18. Jahrhunderts: Hecht-Kinnladeknochen, Krebsauge, Fuchsleber usw. – im Laufe der Zeiten veralteten die Holzbüchsenaufschriften mit ihrem Inhalt und so wurden sie übermalt. Nach dem Geschmack der Empirezeit wurde aus grün schwarz. Einige Stücke beliessen wir in der schwarzen Übermalung. (16. Bild)

Die grösseren und kleineren Gefässe für Flüssigkeiten und die Pulvergläser sind ebenfalls aus dem 18. Jahrhundert – die Aufschriften jedoch sind einheitlich von einer Hand aus der Mitte des 19. Jahrhundert stammend; das beweisen die vorher noch nicht bekannt gewesenen Aufschriften für die Inhalte der Gefässe. Der Schmuck der Schildkronen auf den Gefässen weist auf den Apothekennamen „Ungarischer König" hin.

Die in zwei Korpussen darüber stehenden Salbengefässe sind Altwien-Porzellan aus den Jahren 1842–43, während die etwas kleineren Gefässe mit anderen Deckeln späteres böhmisches Porzellan sind, obwohl die Aufschriften wieder gleichartig sind.

Eine besondere Erwähnung verdienen einige kleinere Deckelgefässe in den obersten Reihen – es sind in der Manufaktur zu Somorja gefertigte Majolika-Gefässe aus der Mitte des 19. Jahrhunderts.

porüvegek szintén még a XVIII. századból valók, feliratuk azonban – egységesen, egy kéztől – a XIX. század közepéről valók. Ezt a korábban még nem ismert gyógyszernevek bizonyítják. A pajzsok koronadíszítése a „Magyar Király" patikanévre utal.

A tér felőli két korpuszon elhelyezett kenőcstégelyek 1842–43-ban készült altwienporcelánok. A más fedelű, kissé alacsonyabbak későbbi cseh porcelánok, bár feliratozásuk azonos. Külön említést érdemel a néhány, kisméretű fedeles tégely a legfelső sorokban, ezek a somorjai manufaktúrában készült majolika edények a XIX. század közepéről.

A szerecsenes oldal polcozatán kétféle opálüvegből is látható néhány darab. Ezek közül a kónikus alakúak, szürkéskék színűek, XVIII. századiak. Színüket az üvegmasszához adagolt csonthamu adta. Az akkor még drága porcelán pótlására készítették őket. A fehérebb színű, talpas, urna alakú opáledények már XIX. századiak, színezésükre cinkoxidot használtak. Címkézésük azonos és egykorú a többi üveggel. (17. kép)

Az 1773-ban, a jezsuita rend feloszlatásakor készített leltár az előbbi patikaedényeken kívül említ még 152 ón gyógyszertartó edényt is, amelyekből, sajnos, nem maradt fenn egy sem. Így jelenleg a szerecsenek tálcáján látható két ónkanna nem az eredeti felszerelés tartozéka, itt állott ugyanis a kor két „csodagyógyszerének", a Mithridatumnak és Theriakanak díszes óntartója.

Az officina bútor és összes tartozéka a budapesti Iparművészeti Múzeum tulajdona.

A helyreállítás érdekében a múzeum, a Művelődési Minisztérium hozzájárulásával és anyagi támogatásával letétként tette lehetővé a kőszegi bemutatást.

Az officina leírása nem volna teljes, ha nem emlékeznénk meg külön a mennyezet szekkó falképéről. Ez a patikaház létesítésekor, 1777-ben készült, a bútor behelyezése előtt. A mester a bútor tömegét vörösbarna színnel a falra festette, a falképet ehhez komponálta. Személyéről még nincs biztos tudomásunk. A kép ornamentikája már klasszikus elemeket tartalmaz, stílusjegyei alapján egy, a bécsi iskolához tartozó mester munkája. (18. kép)

Talán nincs még egy olyan foglalkozás, ami annyira össze lenne kötve a képző- és iparművészettel, mint a régebbi korok gyógyszerészete. Jól bizonyítja ezt a kőszegi patika, amely ugyan második elhelyezésében, de mégis 1777-től 1910-ig itt működött. Eredetivé visszavarázsolt miliőjében várja a ma látogatóit mint a magyar bútorművesség Európa-szerte elismert, páratlan alkotása. Ebből eredően nemcsak a gyógyszerészet múltja iránt érdeklődőket, hanem a műemlékek, a régi bútorok, képek, edények, eszközök kedvelőit kínálja érdekes, szép látnivalókkal a Kőszegi Patikamúzeum.

In den Stellagen mit den beiden Mohren, hinter der Tara, stehen zwei Arten von Opalgläsern: die konischen, graublauen Gefässe sind aus dem 18. Jahrhundert; ihre Färbung stammt von Knochenasche, die zur Glasmasse gegeben wurde. Sie wurden als Ersatz für das damals noch teure Porzellan verwendet. – Die weisslicheren, mit Füssen versehenen urnenförmigen Opalgefässe sind schon aus dem 19. Jahrhundert. Diese erhielten ihre Farbe durch Verwendung von Zinkoxyd. Die Beschriftung ist wieder identisch und aus der gleichen Zeit, wie die der übrigen Glasgefässe. (17. Bild)

Das 1773, nach der Auflösung des Jesuitenordens verfertige Inventar erwähnt ausser den vorgenannten Apothekengefässen noch 152 Apothekengefässe aus Zinn, von welchen leider kein einziges erhalter geblieben ist. Und so gehört auch keine der beiden Zinnkannen, die auf den Platten, die die beiden Mohren tragen, sichtbar sind, zur ursprünglichen Ausrüstung. Auf diesen Plätzen standen die beiden Wundermittel des Zeitalters, Mithridatum und Theriak in schmuckvollen Zinngefässen.

Die Offizineinrichtung und das gesamte Zubehör sind Eigentum des Iparművészeti Múzeum (Kunstgewerbemuseum) in Budapest, die Objekte sind bei uns als Depot (Leihgabe).

Die Beschreibung der Offizin wäre nicht vollständig ohne Erwähnung des Sekko-Wandgemäldes an der Decke, welches 1777 bei der Adaptierung des Hauses vor dem Einstellen der Möbel verfertigt wurde. Der Meister skizzierte die Masse der Möbel mit rotbrauner Farbe an die Wand und komponierte dazu das Bild. Von ihm selber ist nichts bekannt; die Ornamentik enthält schon klassizistische Züge und dürfte auf Grund von Stileigenheiten die Arbeit eines zur Wiener Schule gehörigen Meisters sein. (18. Bild)

Es gibt wahrscheinlich keine andere Arbeit die so verbunden ist mit der bildenden und gewerblichen Kunst, wie die Pharmazie früherer Zeiten. Das zeigt gut diese Apotheke hier in Kőszeg, die, obwohl schon am zweiten Standort, aber immerhin von 1777 bis 1910 hier in Betrieb war.

Im in das Originale zurückgezauberten Ensemble erwartet sie die heutigen Besucher als einzigartiges Werk der in ganz Europa anerkannten ungarischen Möbelbaukunst. Unser Museum bietet nicht nur den an der Vergangenheit der Pharmazie Interessierten, sondern auch Liebhabern von Kunstdenkmälern, alten Möbeln, Bildern und Gefässen interessante, schöne Sehenswürdigkeiten.

1. A PATIKAMÚZEUM ÉPÜLETE
1. DAS GEBÄUDE DES APOTHEKENMUSEUMS

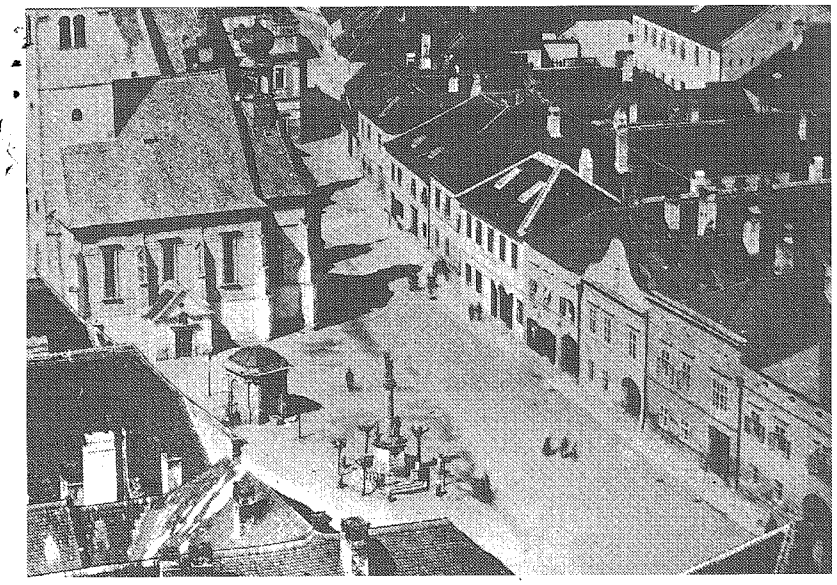

2. A JURISICS TÉR RÉSZLETE A PATIKÁVAL 1895-BEN
2. DETAIL DES JURISICS-PLATZES MIT DER APOTHEKE IM JAHRE 1895

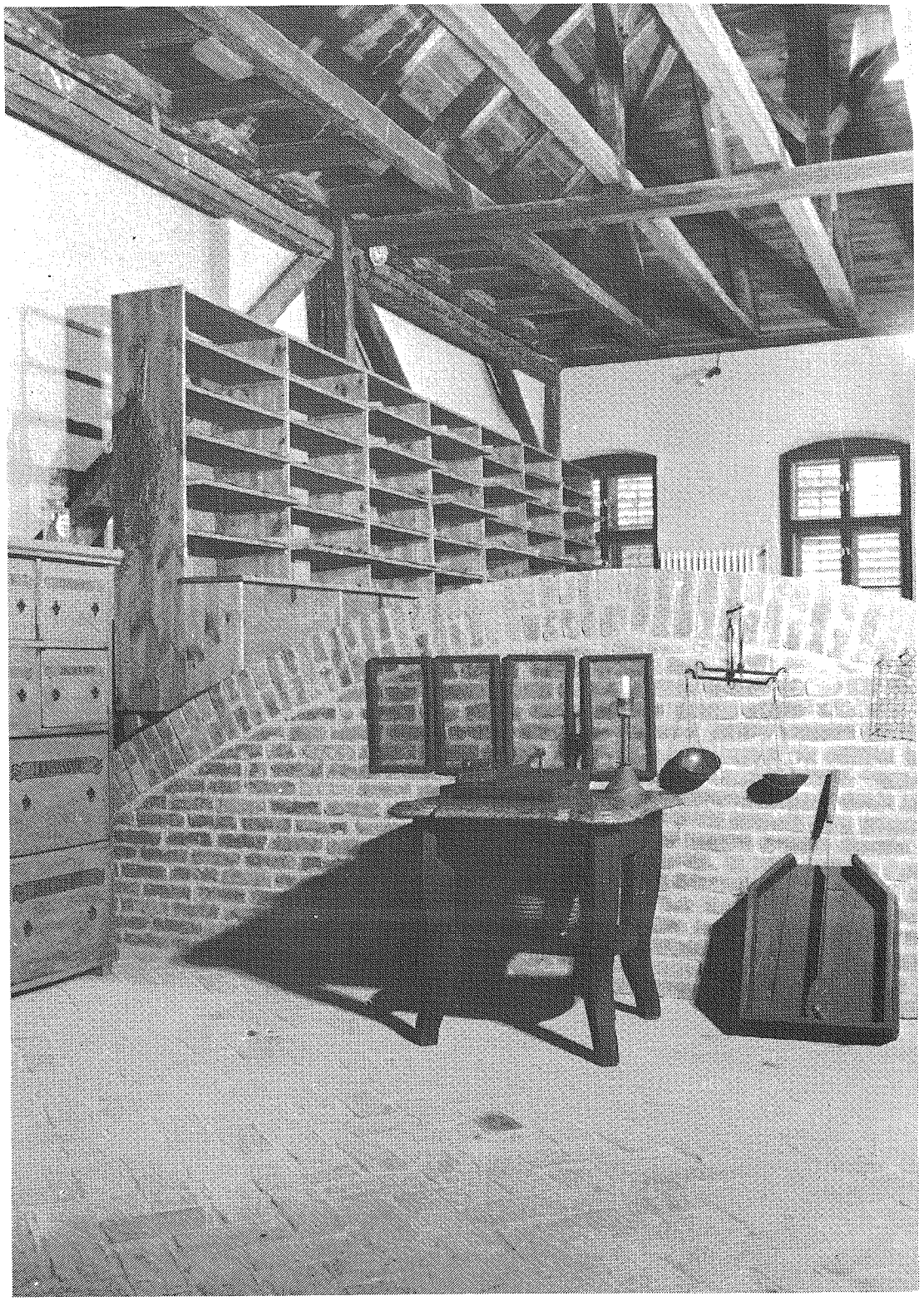

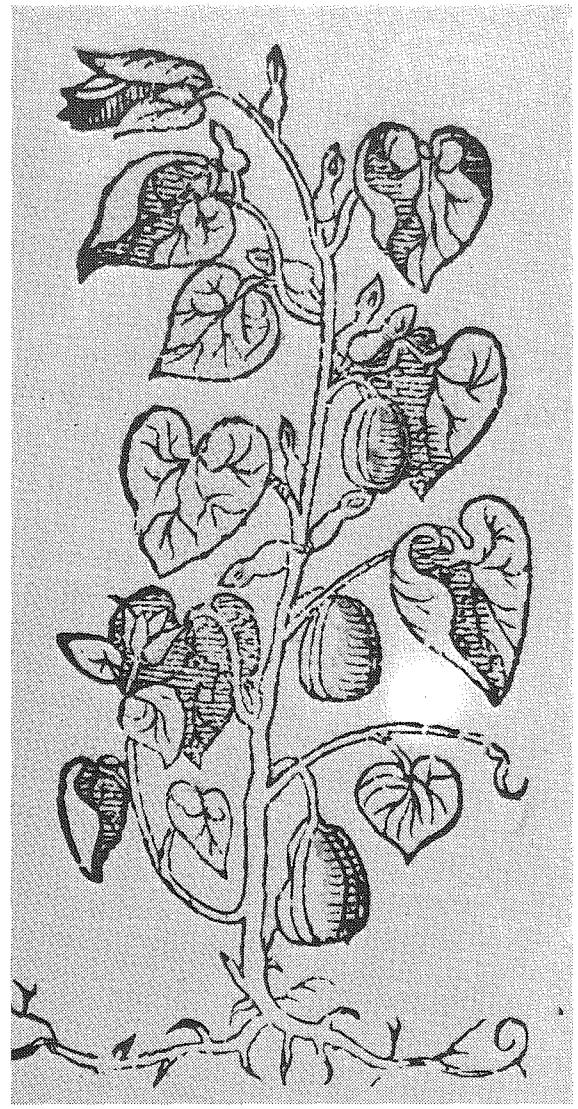

4. A FARKASALMA ÁBRÁZOLÁSA XVI. SZÁZADI FÜVESKÖNYVBEN
4. ABBILDUNG VON AUFRECHTER OSTERLUZEI (ARISTOLOCHIA CLEMATITIS L.) IN EINEM KRÄUTERBUCH DES 16. JAHRHUNDERTS

3. A GYÓGYNÖVÉNYSZÁRÍTÓ RÉSZLETE
3. DETAIL VOM TROCKENBODEN FÜR ARZNEIPFLANZEN

5. A PATIKAMÚZEUM GYÓGYNÖVÉNYKERTJE
5. DER HEILPFLANZENGARTEN DES APOTHEKENMUSEUMS

6. RÉSZLET AZ ELSŐ KIÁLLÍTÓTEREMBŐL
6. DETAIL AUS DEM ERSTEN AUSSTELLUNGSRAUM

7. RÉSZLET A MÁSODIK KIÁLLÍTÓTEREMBŐL
7. DETAIL AUS DEM ZWEITEN AUSSTELLUNGSRAUM

8. A PATIKAI FOLYADÉKÜVEG FORMAALAKULÁSA A XVII. SZÁZADTÓL
8. DIE FORMGESTALTUNG DER APOTHEKENGEFÄSSE FÜR FLÜSSIGKEITEN VOM 17. JAHRHUNDERT AN

9. FATÉGELYEK XVII–XX. SZÁZAD
9. HOLZBÜCHSEN VOM 17. BIS 20. JAHRHUNDERT

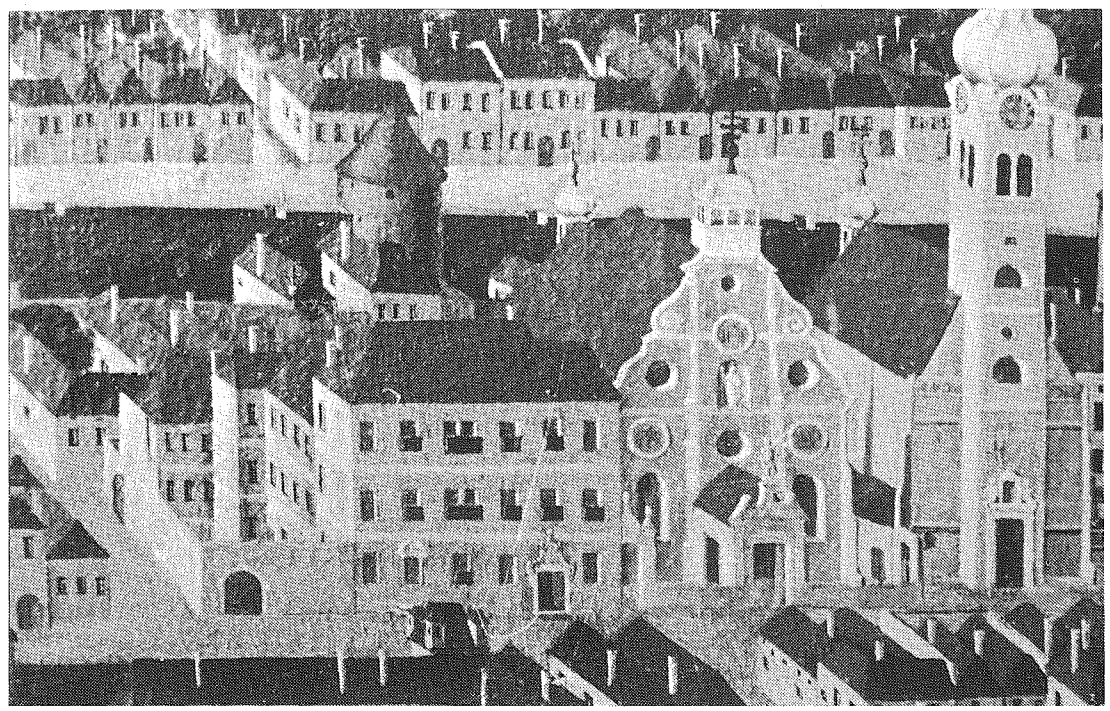

10. A JEZSUITA RENDHÁZ KŐSZEG 1746-BAN FESTETT KÉPÉN
10. DAS ORDENSHAUS DER JESUITEN IM JAHRE 1746 AUF EINEM GEMÄLDE VON KŐSZEG (GÜNS)

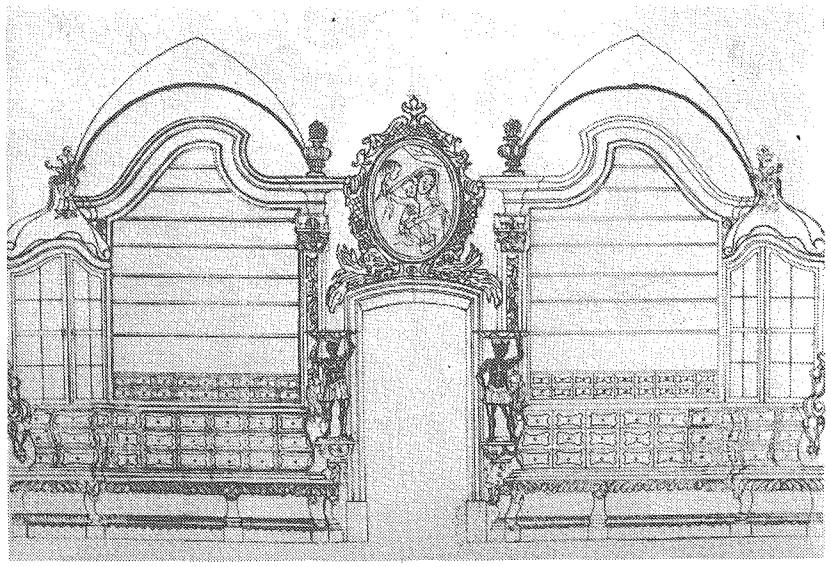

11. A BÚTORZAT RENDHÁZI ELHELYEZÉSÉNEK REKONSTRUKCIÓJA
11. DIE REKONSTRUKTION DER APOTHEKENEINRICHTUNG IN DER ANORDNUNG DER JESUITENAPOTHEKE

12. AZ OFFICINA 1777 ÓTA A JURISICS TÉRI ÉPÜLETBEN
12. DIE OFFIZIN IM GEBÄUDE AM JURISICS-PLATZ (JURISICS TÉR) SEIT 1777

13. OFFICINARÉSZLET
13. DETAIL AUS DER OFFIZIN

14. PAUL TROGER: SZT. KOZMA ÉS SZT. DAMJÁN.
14. PAUL TROGER: HL. KOSMAS UND HL. DAMIAN

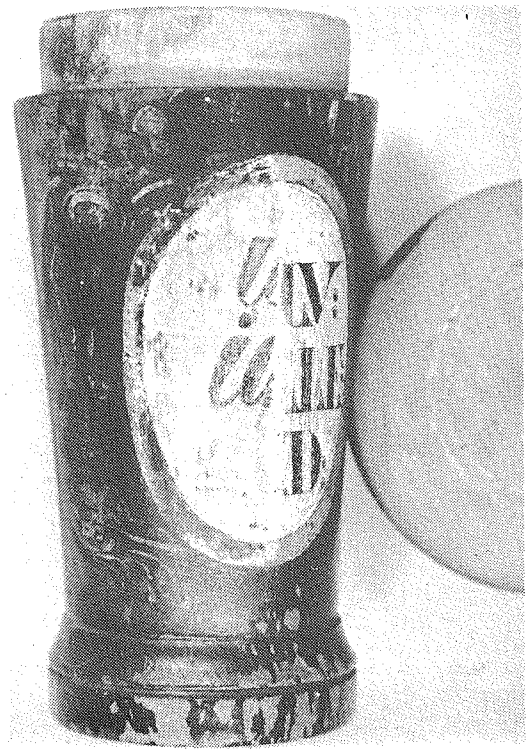

15. EGY KÉTSZER ÁTFESTETT FATÉGELY A FELTÁRÁS KÖZBEN
15. EINE ZWEIMAL ÜBERMALTE HOLZBÜCHSE IN DER AUFDECKUNGSARBEIT

16. FATÉGELYEK EREDETI ÉS ÁTFESTETT ÁLLAPOTBAN (RESTAURÁLÁS KÖZBEN)
16. HOLZBÜCHSEN IM URSPRÜNGLICHEN UND ÜBERMALTEN ZUSTAND (WÄHRENDDER RESTAURIERUNG)

17. A PATIKA EDÉNYZETÉBŐL
17. APOTHEKENGEFÄSSE

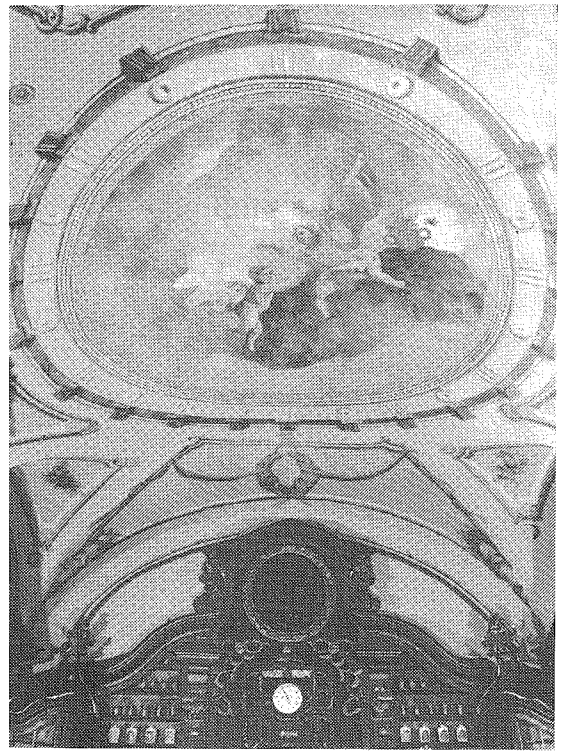

18. A SZEKKÓ FALKÉP AZ OFFICINÁBAN
18. DAS SEKKO-DECKENBILD IN DER OFFIZIN

ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSOK SZOMBATHELYEN

SAVARIA MÚZEUM
(Kisfaludy u. 9.)
Nyitva: hétfő kivételével,
naponta 10—18 óra között.

FORRADALMI MÚZEUM
(Alkotmány u. 2.)
Nyitva: hétfő kivételével
naponta 10—18 óra között.

JÁRDÁNYI PAULOVICS ISTVÁN ROMKERT
(Alkotmány u. 1.)
Nyitva: V. 1.—X. 31-ig, 9—17-ig,
XI. 1.—IV. 30-ig 10—16-ig
Hétfő: szünnap

ISEUM
(Rákóczi u. 1.)
Nyitva: V. 1.—X. 31-ig, 9—17-ig,
XI. 1.—IV. 30-ig, 10—16-ig
Hétfő: szünnap

SMIDT MÚZEUM
(Hollán E. u. 1.)
Nyitva: hétfő kivételével,
naponta 10—18 óra között.

VASI MÚZEUMFALU
(Árpád u. 30.)
Nyitva: V. 1.—X. 31-ig, 9—17-ig,
XI. 1.—IV. 30-ig, 10—16-ig
Hétfő: szünnap

DERKOVITS GYULA EMLÉKMÚZEUM
(Vorosilov u. 4.)
Nyitva: hétfő kivételével,
naponta 10—18 óra között.

DÉSI HUBER ISTVÁN EMLÉKMÚZEUM
(Vorosilov u. 4.)
Nyitva: hétfő kivételével,
naponta 10—18 óra között.

ELTE — GOTHARD JENŐ CSILLAGÁSZATI ÉS TUDOMÁNYTÖRTÉNETI KIÁLLÍTÁS
(Vörös Zászló u. 112.)
Nyitva: 14–17 óra között.
Vasárnap: szünnap.

UNSERE STÄMDIGEN AUSSTELLUNGEN IN SZOMBATHELY

SAVARIA MUSEUM
(Kisfaludystr. 9.)
Geöffnet: 10—18 Uhr
Montags geschlossen

MUSEUM DER REVOLUTIONEN
(Alkotmánystr. 2.)
Geöffnet: 10—18 Uhr.
Montags geschlossen

ISTVÁN JÁRDÁNYI PAULOVICS RUINENGARTEN
(Alkotmánystr. 1.)
Geöffnet: V. 1.—X. 31, 9—17 Uhr,
XI. 1.—IV. 30, 10—16 Uhr
Montags geschlossen

ISEUM
(Rákóczistr. 1.)
Geöffnet: V. 1.—X. 31, 9—17 Uhr,
XI. 1.—IV. 30. 10—16 Uhr
Montags geschlossen

SMIDT MUSEUM
(Hollánstr. 1.)
Geöffnet: 10—18 Uhr
Montags geschlossen

MUSEUMDORF VAS
(Árpádstr. 30.)
Geöffnet: V. 1.—X. 31., 9—17 Uhr
XI. 1.—IV. 30., 10—16 Uhr
Montags geschlossen

DERKOVITS GYULA GEDENKMUSEUM
(Vorosilovstr. 4.)
Geöffnet: 10—18 Uhr
Montags geschlossen

DÉSI HUBER ISTVÁN GEDENKMUSEUM
(Vorosilovstr. 4.)
Geöffnet: 10—18 Uhr.
Montags geschlossen.

ELTE – JENŐ GOTHARD ASTRONOMISCHE UND WIESSESCHAFTSGESCHICHTLICHE AUSSTELLUNG
(Vöröszászlóstr. 112.)
Sonntags geschlossen.

ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSAINK VAS MEGYÉBEN

BOZSOK — MÚZEUM
Iskolatörténeti kiállítás
Rákóczi u. 29.

CÁK — PINCESOR
Gesztenyés út 3—6.

CELLDÖMÖLK — SÁGHEGYI MÚZEUM
Sághegy

CSEMPESZKOPÁCS — HELYTÖRTÉNETI MÚZEUM
Hunyadi u. 21.

EGYHÁZASHETYE — BERZSENYI DÁNIEL EMLÉKMÚZEUM
Berzsenyi u. 1.

JÁNOSHÁZA — BATTHYÁNY LAJOS HELYTÖRTÉNETI MÚZEUM
Vörös Hardereg u. 6.

KŐSZEG — JURISICS MIKLÓS MÚZEUM
VÁR, Rajnis u. 9.

KŐSZEG – JURISICS MIKLÓS MÚZEUM, TÁBORNOKHÁZ, Jurisics tér 4.

KŐSZEG — CHERNEL ISTVÁN MADÁRVÉDELMI MINTATELEP ÉS MÚZEUM
Hunyadi u.

KŐSZEG — PATIKAMÚZEUM
Jurisics tér 11.

KÖRMEND — RÁBA HELYTÖRTÉNETI MÚZEUM, Batthyány-kastély

MAGYARSZOMBATFA — FAZEKASHÁZ
Fő u. 52,

RUM — FÜRST SÁNDOR EMLÉKHÁZ
Rákóczi u. 2.

SÁRVÁR — NÁDASDY FERENC MÚZEUM
Vár

SZALAFŐ — PITYERSZER
Pityerszer 11.

VASVÁR — HELYTÖRTÉNETI MÚZEUM
Bartók Béla u. 5.

HEGYHÁTSZENTPÉTER — HEGYHÁTI TÁJHÁZ
Béke u. 86.

OSTFFYASSZONYFA — PETŐFI HÁZ
Kossuth u. 4.

NAGYGERESD — FALUMÚZEUM
Fő u. 14.

UNSERE STÄNDIGEN AUSSTELLUNGEN IN KOMITAT VAS

BOZSOK — MUSEUM
Ausstellung für Schulgeschichte
Rákóczistr. 9.

CÁK — KELLERREIHE
Gesztenyésstr. 3–6.

CELLDÖMÖLK — SÁGHEGY MUSEUM
Sághegy

CSEMPESZKOPÁCS — SAMMLUNG FÜR REGIONALGESCHICHTE
Hunyadistr. 21.

EGYHÁZASHETYE — BERZSENYI DÁNIEL GEDENKMUSEUM
Berzsenyistr. 1.

JÁNOSHÁZA — BATTHYÁNY LAJOS MUSEUM FÜR REGIONALGESCHICHTE
Vöröshadseregstr. 6.

KŐSZEG — JURISICS MIKLÓS MUSEUM
Rajnisstr. 9.

KŐSZEG — JURISICS MIKLÓS MUSEUM GENERALHAUS, Jurisicssrt. 4.

KŐSZEG — CHERNEL ISTVÁN MUSTERANLAGE UND MUSEUM FÜR VOGELSCHUTZ, Hunyadistr.

KŐSZEG — APOTHEKENMUSEUM
Jurisicsstr. 11.

KÖRMEND — RÁBA MUSEUM FÜR REGIONALGESCHICHTE, BURG

MAGYARSZOMBATFA — TÖPFERHAUS
Főstr. 52.

RUM — FÜRST SÁNDOR GEDENKHAUS
Rákóczistr. 2.

SÁRVÁR — NÁDASDY FERENC MUSEUM
Burg

SZALAFŐ — PITYERSZER
Pityerszer 11.

VASVÁR — SAMMLUNG FÜR REGIONALGESCHICHTE
Bartók B. Str. 5.

HEGYHÁTSZENTPÉTER — HEIMATMUSEUM
Békestr. 86.

OSTFFYASSZONYFA – PETŐFI GEDENKHAUS
Kossuthstr. 4.

NAGYGERESD — DORFMUSEUM
Főstr. 14.

VAS MEGYEI MÚZEUMOK KATALÓGUSAI

1. Pirchala Imre és Hadik Gula
1973.
2. Veszprémi Imre
1973.
3. Várnai Valéria és Simon Iván
1973.
4. Bartha László
1973.
5. Pannónia '73 Nemzetközi Képzőművészeti Biennálé
1973.
6. Mustó János
1973.
7. I. Ipari Textilművészeti Biennálé
1973.
8. Vas megyei képzőművészek kiállítása
1973.
9. Krieg Ferenc
1973.
10. Derkovits Gyula
1974.
11. Fábián Gyöngyvér
1974.
12. XX. századi magyar grafika
1974.
13. Varga Győző
1974.
14. III. Fal- és Tértextil Biennálé
1974.
15. Derkovits Gyula emlékkiállítás
1974.
16. Percz János
1974.
17. Szokolszky Miklós
1974.
18. Magyarszombatfai fazekasház
1975.
19. Lovag Zsuzsa: Szombathelyi reneszánsz kincselelet
1975.
20. Kovács Péter
1975.
21. Dési Huber István
1975.
22. Vértesi Péter
1975.
23. Németh János
1975.
24. Bajkó Anikó és Hegyes Béláné
1975.
25. II. Ipari Textilművészeti Biennálé
1975.
26. Nagy Gabriella és Hont Erzsébet
1975.
27. Magyar Miniatűr Textilek
1975.
28. Bárdosi János: Vasi Múzeumfalu
1975.
29. Szemethy Imre
1976.
30. Pászthy Magda
1976.
31. Bartha László
1976.
32. Huszonöt éves a Zsennyei Művésztelep
1976.
33. Horváth János
1976.
34. Schrammel Imre
1976.
35. IV. Fal- és Tértextil Biennálé
1976.
36. Németh Éva, Szenes Zsuzsa, Szilvitzky Margit
1976.
37. Söptei István: Sárvár újkori története és munkásmozgalma
1976.
38. Razgradi képzőművészek kiállítása
1976.
39. Vas megyei képzőművészek kiállítása
1977.
40. Vezető a Smidt Múzeum állandó kiállításaihoz
1977.
41. Marosits István
1977.
42. Újrealisták
1977.
43. Geszler Mária
1977.
44. III. Ipari Textilművészeti Biennálé
1977.
45. Almásy Angéla és Droppa Judit
1977.
46. Roxi Ránki József
1977.
47. Velemi Textilművészeti Alkotóműhely 1975—76
1977.
48. Pinczehelyi Sándor
1977.
49. Háy Károly László
1978.
50. Minya Mária, Lovas Ilona
1978.
51. V. Fal- és Tértextil Biennálé
1978.
52. Nemzetközi Miniatűr Textilek '78
1978.
53. Gecser Lujza
1978.
54. Bartha László
1978.
55. Velemi Textilművészeti Alkotóműhely
1977.
56. Sugár Andor
1979.
57. Bán Béla
1979.
58. IV. Ipari Textilművészeti Biennálé
1979.
59. Prohászka Margit, Ványai Katalin
1979.
60. Sárvár Nádasdy Ferenc Múzeum
1979.
61. Textil – textil nélkül
1979.
62. Horváth János
1979.
63. Dr. Gombos Károly: Régi közép-ázsiai szőnyegek
1979.
64. Smidt Múzeum
1979.
65. Velemi Textilművészeti Alkotóműhely 1978—79
1979.
66. Dr. Gombos Károly: Régi szövött keleti szőnyegek és hímzések
1980.
67. ± Gobelin
VI. Fal- és Tértextil Biennálé
1980.
68. Kelecsényi Csilla és Nagy Judit
1980.
69. III. Nemzetközi Miniatűrtextil Biennálé
1980.
70. Nyugat-Dunántúl Egyházi művészete
1980.
71. Szocialista szobrászat 1919—1945
1980.
72. Dr. Gombos Károly: Régi perzsa szőnyegek
1981.
73. Észak-dunántúli festészeti kiállítás
1981.
74. Pauli Anna és dr. Soós Imréné
1981.
75. V. Ipari Textilművészeti Biennálé
1981.
76. Kondor György
1981.
77. 8. Pannónia '81.
Nemzetközi Képzőművészeti Biennálé
1981.
78. Kernstok Károly emlékkiállítás
1982.
79. Katafai római aranyérmék
1982.
80. Szocialista grafika 1918–1945
1982.
81. Dr. Gombos Károly:
Régi anatóliai szőnyegek
1982.
82. Bárdosi János: Őrségi népi műemlékegyüttes Szalafő Pityerszerén
1982.
83. Dr. Szigetvári Ferenc: Kőszegi Patikamúzeum
1982.

medimpex · budapest

Ungarisches Aussenhandelsunternehmen für pharmazeutische Produkte

H–1808 BUDAPEST 5. POSTFACH 126.
TELEX: 22 5477
UNGARN

Arzneispezialitäten – pharmazeutische Grundstoffe – Impfstoffe für die Human-und Veterinärmedizin – Arzneimittel für die Veterinärmedizin – Futterzusätze – Laborchemikalien – Radioaktive Produkte – Heilpflanzen – Instant-Heilkräutertees – Heil- und Bitterwasser – ätherische Öle – Thermalschlammkompresse

Cavinton® tabletta

ÖSSZETÉTEL

1 tabletta 5 mg vinpocetinumot tartalmaz.

HATÁS

A Cavinton javítja az agyi perfuslót és ezáltal az agy oxigénellátását.

JAVALLATOK

Orálisan: különböző eredetű (postapoplexiás, posttraumás vagy sclerotikus), agyi keringészavarok psychés vagy neurológiai tüneteinek: emlékezészavarok, aphasia, apraxia, mozgászavarok, szédülés, fejfájás csökkentésére, a klimaktérium szindroma vasovegetativ tüneteinek kezelésére.
Hypertensiv encephalopathia, intermittáló vascularis cerebralis insufficientia, angiospasticus agyi kórképek, továbbá endarteritis cerebri.
Ischaemiás agyi károsodásokban, előrehaladott agyi arteriosclerosisban a kollaterális keringés javítására.
Szemészetben az érhártya és ideghártya vascularis, elsősorban arteriosclerotikus, ill. angiospasmus okozta maculadegeneratiók, partialis thrombosisok, érelzáródás következtében kialakuló másodlagos zöldhályog.
Fülészetben korral járó vascularis vagy egyes toxikus (gyógyszeres) halláscsökkenés, labyrinth eredetű szédülés.

ELLENJAVALLAT

Terhesség.

ADAGOLÁS

Naponta 3 × 1-2 tabl., a fenntartó adag napi 3 × 1 tabl., hosszabb időn keresztül.

GYÓGYSZERKÖLCSÖNHATÁS

Az eddigi tapasztalatok szerint a tabl. interakciót nem okoz, ezért kombinációs kezelésre is alkalmas.

MELLÉKHATÁS

Kismértékű vérnyomáscsökkenés, ritkán tachycardia, extrasystole fordulhat elő. Tartós kezelés esetén a vérképet ellenőrizni kell időnként.

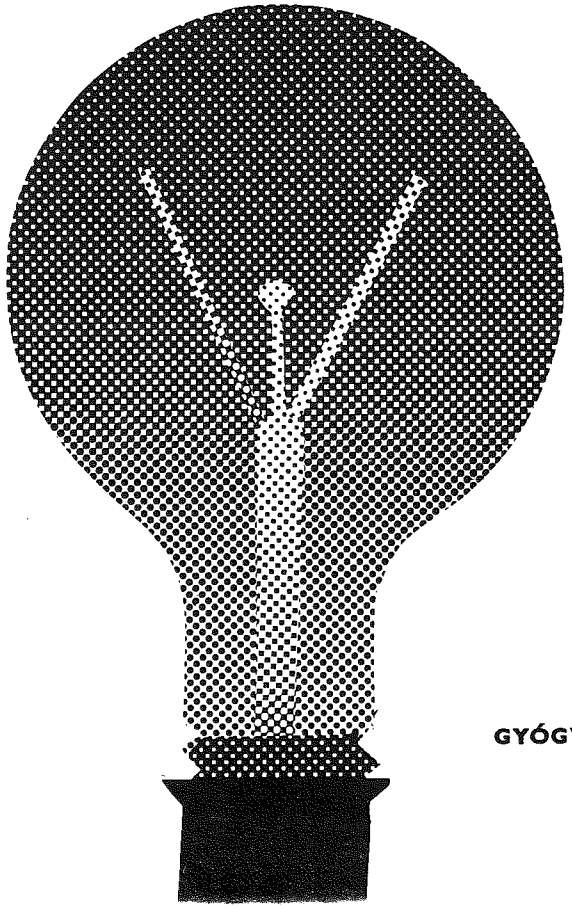

KŐBÁNYAI
GYÓGYSZERÁRUGYÁR
BUDAPEST

CAVINTON®

Ampullen, Tabletten
(VINPOCETIN)

CAVINTON fördert die zerabrale Durchblutung und die intellektuelle Leistungsfähigkeit bei Alterspatienten mit zerebralen Gefäss- und Stoffwechselstörungen. Sein Indikationsgebiet umfasst ein breiteres Spektrum als die sonstigen herkömmlichen Therapeutika.

Zerebräle Gefäss-Störungen
Zerebräle Arteriosklerose
Gefässbedingte Sichtstörungen
Gehörläsionen infolge einer medikamentösen Therapie
CAVINTON ist frei von jeglichen Nebenwirkungen auf die Herzleistung.

Chemische Fabrik Gedeon Richter AG. Budapest – Ungarn
Export durch

MEDIMPEX
Ungarisches Aussenhandelsunternehmen
für Pharmazeutische Produkte
1808 BUDAPEST, 5. Postfach 126 – UNGARN

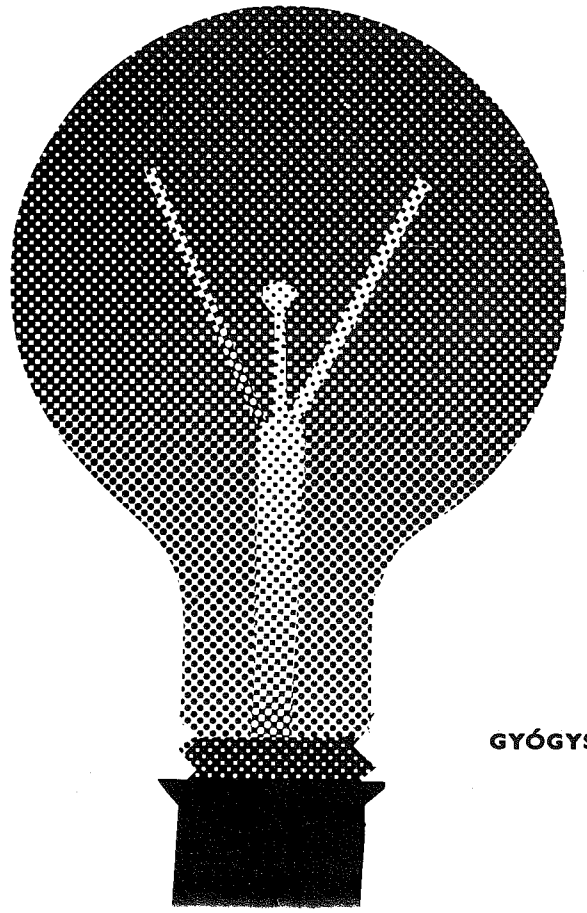

KŐBÁNYAI
GYÓGYSZERÁRUGYÁR
BUDAPEST

Az EGYT Gyógyszervegyészeti Gyár 70 éve kezdte meg működését. Több kisebb vállalat egyesítése után tervszerű fejlesztés eredményeképpen jött létre a mai korszerű nagyvállalat.

Az EGYT főprofilját a gyógyszeripari alapanyagok, intermedierek és gyógyszerkészítmények előállítása képezi. A gyár tevékenységi köre kiterjed még a tápszerek, vegyészeti termékek, növénybiológiai, állattakarmányozási és pelyhesített élelmiszerkészítmények gyártására is. A vállalat termelése a hazai gyógyszerszükséglet kielégítése mellett kb. 65%-ban export igényeket szolgál. A kiszerelt készítmények és gyógyszerhatóanyagok közel 80 országba jutnak el. A szocialista országokba irányuló kivitel az export tevékenység kb. 60%-át képezi. A szocialista országok között legjelentősebb kereskedelmi partner a Szovjetunió. A tőkés országok közül főbb partnerek Svájc, NSZK és Japán. A fejlődő országokkal a kereskedelmi kapcsolatok évről évre bővülnek.

Összehangolt kutatási tevékenység és műszaki fejlesztés segíti a termelési feladatok megoldását.

Die EGYT Pharmakochemische Werke begannen ihre Tätigkeit vor 70 Jahren. Nach Vereinigung mehrerer kleinerer Unternehmen und planmässiger Entwicklung entstand das heutige moderne Grossunternehmen.

Das Hauptprofil der EGYT bilden pharmazeutische Grundstoffe, Intermediere und Medikamente. Das Wirken der Fabrik erstreckt sich noch auf Nährmittel, chemische Produkte, pflanzenbiologische-, Tiernährungs-, Flokken Lebensmittelprodukte.
Die Produktion des Unternehmens liefert nebst der innländischen Medikamente cca. auch 65% Export. Die packetierten Produkte und Medikamentwirtkungstoffe gelanger in fast 80 Länder. Die Ausfuhr in die sozialistischen Länder bedeutet cca. 60% des Exports. Unter den sozialistischen Ländern ist der bedeutendste Handelspartner die Sowjetunion. Unter den kapitalistischen Ländern sind die bedeutendsten Partner die Schweiz, die BRD und Japan. Die Handelsbeziehungen mit den Entwicklungstaaten werden von Jahr zu Jahr reger.

Eine aneinandergestimmte Forschungstätigkeit und technische Entwicklung hilft die Lösung der Produktionsaufgaben.

Kiadja a Vas megyei Múzeumok Igazgatósága
H – 9701 Szombathely, Kisfaludy S. u. 9.
Felelős kiadó: Dr. Bándi Gábor
82-1971 Sylvester J. Nyomda, Szombathely
Felelős vezető: Hanuszek Béla igazgató